

V zaključnem poglavju avtor pregledno podaja regionalno strukturo kmetijstva ter njegove spremembe.

Delo je napisano v klenem in zgoščenem jeziku s tipično opisno metodo in s precejšnjim prizadevanjem za vizuelno predstavitev posameznih elementov, čeprav na zelo preprost način.

S svojim načinom predstavitve je avtor dosegel, da tudi nestrokovnjak zagotovo dobi jasno sliko o prostorskih značilnostih kmetijstva v Kaliforniji. Knjiga lahko služi kot primer pregledne predstavitve kmetijskih tipov podobnih območij.

Aa. H. Kampp, An Agricultural Geography of Denmark, Budimpešta 1975, str. 88. Problematiko kmetijstva je avtor razdelil na sedem osnovnih poglavij, v katerih obravnava zgodovinski pregled, zadrufniško gibanje, moderno kmetijsko proizvodnjo, kmetijske regije, gospodarske naložbe v kmetijstvo in njihove učinke, prihodnost danskega kmetijstva ter kmetijstvo na Grönlandu in otočju Föroyar.

V knjigi je podana agrarna geografija Danske zelo sistematično in jedrnato, pri čemer je poudarek na organizacijsko-tehnološki plati, skoraj povsem pa je izpadel socialni faktor. Prav tako pogrešamo obravnavo danskega kmetijstva v širših mednarodnih okvirih, zlasti ker vemo, da je doseglo izredno visoko stopnjo tržnosti in s tem padlo v veliko odvisnost od gospodarskih dogajanj v svetu.

Posebno vrednost daje knjigi zelo bogato slikovno gradivo v obliki diagramov, kartogramov in fotografij.

Marijan Klemenčič

D. L. Armand, Nauka o landsafte. Osnovy teorii i logiko-matematičeskie metody. Moskva 1975, 286 strani, 67 risb.

Znani sovjetski »landšaftoved« je napisal zanimivo in nadvse aktualno knjigo, ki sicer ni učbenik landšaftovedenija in tudi ne zaokrožena teorija o tem, pač pa je logično izpeljan izbor teoretične, metodološke in tudi metodične tematike tega področja.

Knjiga je plod skoraj 40-letnega proučevanja avtorja na področju teorije, metodologije in praktičnega regionalnega fizičnogeografskega proučevanja. Vzrok, da je avtor ta vprašanja strnil v knjigi, je predvsem v tem, ker je pri svojem delu — kakor sam pravi — pogosto naletel na metodološka in druga vprašanja, ki zavirajo razvoj geografske znanosti, ker niso dovolj razčiščena, povzročajo pa tudi nepotrebne diskusije med geografi. K pisanju knjige pa so avtorja vzpodbudile tudi pomanjkljivosti, ki so se začele pojavljati v novejši geografski literaturi, izvirajo pa povečini iz pomanjkljivega poznavanja osnovnih pojmov matematike, fizike in logike med geografi, še zlasti, ker se v geografskih delih čedalje bolj uporabljajo. Avtor opozarja, da uporaba novih kvantitativnih metod nemalokrat spominja na znanstveni snobizem, ko gre za uporabo matematičnih metod tudi tam, kjer niso nujne in po nepotrebnem obremenjujejo geografske razprave tako, da marsikdaj niso več razumljive. Armand je kritičen tudi do pretiranega izumljanja novih terminov, ki največkrat ničesar novega ne povedo in stvari po nepotrebnem zapletajo, namesto da bi jih razjasnevali, kar tudi nazorno ilustrira. Avtor je močno kritičen tudi do dogmatikov in avtoritet, ki zavirajo razvoj geografske znanosti. Opozarja tudi na škodljiva stremljenja nekaterih sovjetskih geografov, ki skušajo ugotavljati čim več »geografskih zakonov«, ker vidijo v tem domala edino pot do znanstvene avtoritete geografije, češ, kakšna znanost naj bi sicer geografija bila brez lastnih zakonov.

Marsikatero avtorjevo stališče sicer poznamo že iz njegovih dosedanjih razprav, v tej knjigi pa jih je v marsičem dopolnil in poglobil, dokopal pa se je tudi do novih spoznanj. Armanda smo sicer poznali kot pristaša stroge razmejitve geografske znanosti, kakršna je v sovjetski geografiji v navadi. V tej knjigi pa spoznamo, da je avtorja v zadnjem času prepričal naraščajoči pomen

nekaterih raziskovalnih panog (proučevanja mestnih in antropogenih pokrajin, varstvo okolja, ekologija človeka itd.) o tem, da je poleg fizične, ekonomske in naselbinske geografije potrebna tudi »nerazčlenjena obča geografija«. V okviru fizične geografije pa se avtor zavzema za enakomernejše proučevanje mrtve in žive narave in meni, da je treba proučevanje žive narave razširiti in ustrezno dopolniti z ekologijo in biocenologijo. Zato govori o t. i. fizično-ekološki usmerjenosti landšaftovedenja. Armand nadalje naglašja, kako v antropogenih pokrajinah sestavljajo človekovo okolje naravne in antropogene sestavine in da mora v teh pokrajinah landšaftovedenje (torej regionalna fizična geografija) proučiti ene in druge sestavine, naravne in družbene (!). S tem se Armand svojevrstno približa — čeprav le na omejenem področju — pojmovanju skupnega predmeta geografije, vsaj tedaj, ko gre za pokrajine, ki so na višji stopnji antropogene preobrazbe, kajti to preobrazbo mora po besedah Armanda landšaftovedenju nujno upoštevati. Logično torej zaključimo, da se v izrazito kulturni pokrajini landšaftovedenje kratkomalo spremeni v regionalno geografijo v našem pomenu besede.

Armandova knjiga je tudi sicer aktualna, ker jedrnat, jasno in neposredno pretrsa vrsto pomembnih vprašanj geografske teorije in metodologije, pri čemer kritično obravnava nekatera stališča vidnih sovjetskih geografov (Kalesnika, Grigorjeva, Gerasimova, Isačenka, Ermolajeva, Milkova, Sauškina in drugih), kar je za Geografski vestnik, ki je vsaj nekatera od teh stališč imel že doslej za sporna, še posebno poučno.

Zal v tem zapisu ni prostora, da bi navajali stvarne poglede in posamezna stališča, želimo pa opozoriti na knjigo predvsem zato, ker se nam zdi, da so obravnavana vprašanja močno aktualna tudi za naše geografske razmere. Znova nas namreč ta vprašanja opozarjajo, kako brez stalnih teoretičnih in metodoloških preverjanj lastnega geografskega raziskovalnega dela preti nevarnost, da pri konkretnem delu prehitro zdrsujemo na to ali ono stranpot.

Avtor je celotno snov pregledno razčlenil na osem poglavij. V prvem obravnava teorijo fizične geografije (pokrajino in geosisteme, pokrajinsko sfero, njen razvoj in razčlenitev ter vprašanja t. i. geografskih zakonov oziroma zakonitosti), v drugem razglablja avtor o aplikaciji eksaktnih ved v landšaftovedenju in o pomenu, ki ga imajo te znanosti za nadaljnji razvoj regionalne fizične geografije (razvoj raziskovalnih metod, razvoj teorije, zbiranje informacij, sistematizacija podatkov, empirična in teoretična spoznanja). V naslednji štiri poglavjih spoznavamo tista metodološka vprašanja regionalne fizične geografije, ki so tako ali drugače povezana z eksaktnimi znanostmi (bilance, sistemi točkovanja, subjektivne in objektivne geografske klasifikacije in regionalizacije). V sedmem poglavju razgrinja avtor lastne poglede na nadaljnji razvoj landšaftovedenja in govori o fizično-ekološki usmeritvi regionalne fizične geografije, v zadnjem poglavju pa razglablja avtor o t. i. konstruktivnem landšaftovedenju; torej o tem, kakšno nalogo naj ima regionalna fizična geografija pri izboljšanju življenjskih osnov sodobne družbe. Pri tem govori o prirodnih resursih in o prirodno-tehničnih kompleksih (to je tehničirani pokrajini). Avtor meni, da naj konstruktivna geografija proučuje zlasti obseg in sestavo prirodnih resursov, pripomore pa naj tudi k njihovemu pomnoženju. Naloga landšaftoveda pa po besedah Armanda ni več samo v proučevanju nedotaknjene narave, temveč hkrati tudi po človeku spremenjene narave. S tem pa zaide landšaftoved po mnenju avtorja že na področje obče geografije, kajti pri proučevanju kulturne pokrajine, še posebno pri njenem konstruiranju, je nujno upoštevati socialne in ekonomske motive, ki narekujejo družbi, da svoje okolje ustrezno spreminja. To pa je po mnenju avtorja področje, kjer je sinteza prirodnih in družbenih ved nujna. Avtor meni, da bo proučevanje in projektiranje »spremenjenega landšafta (to je antropogene pokrajine) bržkone rodilo posebno vejo landšaftovedenja. To pa seveda ne more biti nič drugega kot regionalna geografija in regionalno planiranje, če se izrazimo z našo terminologijo.

Po Armandu je pomemben del landšaftovedenja tudi »resursovedenje«, vendar je po mnenju avtorja teorija tega področja še neizdelana, ker se v vprašanjih, ki so povezana s prirodnimi resursi, tesno prepletajo naravni in družbeni

elementi. S tem v zvezi avtor značilno zaključí, da je dogmatično razmejevanje enih in drugih elementov preprečevalo razreševanje tovrstnih vprašanj. In meni, da bo edinole s premagovanjem »izolacijskih tendenc« mogoče uvrstiti »geografijo prirodnih resursov« v posebno disciplino, ki bo v »enaki meri povezana s fizično in ekonomsko geografijo«, češ da leži ta na mejnem področju in pripada zato obči geografiji.

Za sovjetsko geografsko misel so gornji pogledi vsekakor sveži, čeprav so osamljeni in nedosledni. Na odziv drugih sovjetskih geografov nam bržkone ne bo treba dolgo čakati.

Darko Radinja

Joachim Marcinek, Das Wasser des Festlandes. Leipzig, 1975, 224 strani, 29 risb.

Knjiga obravnava kopne vode po standardnih poglavjih (vodno kroženje vode in vodne zaloge, tekoče vode, jezera, podzemeljske vode — to poglavje je napisal J. Saratka, ledeniki, vodna bilanca). Zanimivi sta zlasti uvodno in zaključno poglavje. Podajanje snovi se sicer drži že znanih, uhojenih poti, je pa pregledno, dobro razčlenjeno in sistematično ter nepreobsežno in tudi ne prezahtevno. Zato je knjiga koristna zlasti kot priročnik oziroma učbenik kopne hidrografije in je kot nalašč za študente geografije na začetku študija. Na knjigo opozarjamo tudi zaradi kvantitativnih podatkov, ki so zbrani v pregledne tabele in prikazani največkrat primerjalno po različnih avtorjih. Žal pa avtor zanemarja izrabo vode in pereče probleme današnjega sveta, ki so s tem v zvezi.

Darko Radinja